

SINDIKALNI LIDERI I LIDERIZAM: Đuro Salaj i Jimmy Hoffa – sindikalni lideri iz dva različita svijeta

Objavio **Ivica Buljan** - 5. listopada 2023.

Foto: Wikimedia

Piše: **Ivica Buljan**

“Radnički dom – Đuro Salaj” natpis koji se još uvijek kočoperi na sindikalnoj zgradi na Krešimirovom trgu jedan je od rijetkih javnih natpisa na zgradama iz nekadašnje države i socijalističkog sustava koji je preživio tranziciju i ostao do danas.

Za one mlade čitatelje taj natpis vjerojatno ne znači ništa i kada slučajno pogledaju dok prolaze ili idu na koncert u Tvornicu u toj istoj zgradi ostaje im upitnik: Tko je taj Đuro Salaj? Onima upućenijima i starijima sine “Pa kako je uspio preživjeti?”. A objašnjenje je vjerojatno banalno – sindikati su uvijek bili drugi i treći ešalon vlasti, koji su tu ali bezopasni i “naši” zaduženi za “svinjske polovice”, pa tako ni nekadašnji najpoznatiji hrvatski sindikalni lider iz vremena socijalizma, nije bio prijatelja nikome pa ni novovlastodršcima ili onima koji su zadojeni ultranacionalističkim osjećajima, koji su ipak naganjali krupnije “zvjerke”. A i sam Salaj davno je umro i uglavnom bio zaboravljen od strane šire javnosti.

Dakle Đuro Salaj, koji je nekada bio sinonim za sindikalizam i liderstvo u vrijeme bivše države, rodio se u Valpovu 1889., a umro u Lovranu 1958. godine. Bio je krojački radnik, potom sindikalni vođa. Klasična biografija komunističkog pregaoca, od organiziranja partijskih ćelija, sindikata, štrajkova, zatvora, školovanja i djelovanja u Moskvi po partijskom zadatku, i na koncu je uspio preživjeti i drugi svjetski rat te je od 1945. do smrti bio je predsjednik Saveza sindikata Jugoslavije te je obnašao i druge dužnosti u na saveznoj i republičkoj razini tadašnjeg države.

Vjerojatno je takvih sindikalnih lidera s takvim osobinama poput Hoffe: odlučnog, ratobornog, neustrašivog, bilo mnogo, ali oni nisu privlačili ili nisu željeli pozornost medija. Na drugoj strani Hoffa je bio neukrotiv i sklonog raznoraznim radnjama da bi ostvario zacrtani cilj u što uključuje i do danas nerazjašnjene njegove sumnjive veze s mafijom i druge protuzakonite radnje, zbog čega je izdržavao i kaznu u saveznom zatvoru.

James Riddle Hoffa rodio se 14. veljače 1913. u gradiću Brazil u Indiani. Zsigurno je njegove put među sindikaliste bio trasiran i pod utjecajem tragične smrti njegova oca, koji je radio u industriji ugljena te je obolio na pluća i umro kada je Hoffa imao desetak godina.

Taj kontroverzni sindikalist bio je šef jednog od najvećih i najsnažnijih američkih sindikata Teamsters, koji je ok vozače kamiona. Hoffa se proslavio i po javnim okršajima s Johnom i Robertom Kennedym tijekom televizijsk kasnih pedesetih godina. Ekranizirana je i njegova biografija u filmu The Irishman Martina Scorsesea u kojem H maestralni Al Pacino, a njegovu desnu ruku Frank Sheeran Robert de Niro. Hoffin nestanak nakon 1975. ostao j misterij, a uveliko se pretpostavlja da je bio žrtva osvete mafije.

U Hrvatskoj sindikalni liderizam se svodi na dugovječnost pojedinih predsjednika sindikata, a među najpoznatiji dugogodišnji predsjednik matice sindikata Hrvatske i u drugim funkcijama Vilim Ribić, koji je godinama vodio M sindikata Hrvatske tako da je uspostavio dobar i održiv poslovni model sindikata udruženih u Maticu. Brojni su i dugovječni sindikalisti: Mladen Novosel, Krešimir Sever, Željko Stipić i jedan od onih koji je trebao izrasti u istin sindikalnog lidera, ali se nije do kraja realizirao, no koji i danas djeluje Mario Iveković.

Puno se govori i raspravlja o percepcije različitih dionika o ulozi sindikalnih vođa u oživljavanju sindikata u Hrva ponukalo i autoricu Ninu Pološki Vokić da se pozabavi tim pitanjem.

Tako u svom radu "Poželjna obilježja sindikalnih vođa – percepcije različitih dionika o ulozi sindikalnih vođa u oživljavanju sindikata u Hrvatskoj" koji je objavio Ekonomski fakultet, ističe da je danas moguće govoriti o dvije osnovne skupine poželjnih obilježja sindikalnih vođa današnjice: obilježjima njihovoga stila vođenja te njihovim demografskim obilježjima.

"Drugim riječima, smatra se da je za oživljavanje sindikata važno da sindikalne organizacije, umjesto transakcijskih, kratkoročno orijentiranih i samousmjerenih čelnika, vode transformacijski, stratejski-orientirani i vizionarski vođe posvećeni iskonskoj sindikalnoj ideologiji", navodi Pološki Vokić te dodaje da također, s obzirom na činjenicu da su pripadnici tzv. tradicionalno nesindikaliziranih skupina: žene, mladi, manjinske etničke skupine, "bijeli" ovratnici i sl. Sve češće sindikalno organizirani i sve skloniji sindikatima potrebno je da predstavnici upravo tih skupina u značajnijoj mjeri preuzimaju čelne pozicije u sindikatima.

U teoriji, sindikati su po ustrojstvu demokracije kojima se upravlja odozdo dok su nažalost u praksi u velikoj mjeri sklone birokratskoj oligarhiji kojom se upravlja odozgo

No, s obzirom na to da poslovno okruženje danas od svih vrsta organizacija traži da umjesto centraliziranih i autoritarnih postanu decentralizirane i fleksibilne i sindikati se tome trebaju prilagoditi. Stoga se od današnjih sindikalnih vođa traži da imaju jasnu viziju budućnosti sindikata, da su dugoročno i stratejski usmjereni, da su karizmatični i uzor članovima sindikata, da koriste transformacijski (demokratski) stil vođenja, da imaju visoke etičke i poslovne standarde te da su optimistični, entuzijastični i motivirani u djelovanju za dobrobit sindikalne ideologije.

Ključna obilježja sindikalnih vođa današnjice su razumijevanje i usmjerenost na viziju i misiju sindikata. Sindikalni vođe moraju imati jasnu viziju sindikata u bližoj i daljnjoj budućnosti te moraju biti posvećeni ostvarivanju misije sindikata odnosno djelovati u smjeru ispunjavanja osnovne svrhe sindikata i njegovih ciljeva, posebice stoga što postojanje jasne vizije i misije nadahnjuje članove sindikata, čini ih ponosnima što su njegovi članovi te povećava njihovu odanost sindikatu. Također je važna usmjerenost na promjene. Sindikalne vođe trebaju stalno unapređivati djelovanje sindikata odnosno uvoditi promjene, iskorištavati prilike te se uspješno nositi s prijetnjama. Također, pravi sindikalni vođe ne odustaju već uvijek iznalaze nove načine rješavanja problema.

"Sindikati, baš kao i sve suvremene organizacije koje žele opstati, rasti i razvijati se, moraju postati učeće organizacije odnosno organizacije koje stalno uče i razvijaju se kako bi uskladile svoje djelovanje s aktualnim potrebama članova te političkim, ekonomskim i društvenim okruženjem. Stoga sindikalni vođe trebaju biti učitelji koji potiču sve članove sindikata, kako `obične0 članove uključene u djelovanje sindikata tako i druge sindikalne čelnike, stalno uče i unapređuju se", smatra Pološki Vokić.

Kod svega toga je važan i transformacijski stil vođenja, u kojem vođe obilježava participativni stil vođenja odnosno poticanje sindikalne demokracije, dakle uključivanje svih zainteresiranih članova u odlučivanje o sindikalnim pitanjima i djelovanje sindikata.

"Pri tome su posebno važne njihove vještine poticanja dvosmjerne komunikacije, vještine slušanja te njihova pristupačnost i sklonost suradnji. kao i dieljenje moći i informacija te usmierenost na timski rad. Transformacijski stil

Dakako ništa ne ide bez karizmatičnosti sposobnosti sindikalnih vođa da vlastitim primjerom, entuzijazmom i posvećenošću ciljevima sindikata inspiriraju i potiču članove da se uključuju u aktivnosti sindikata. Smatra se da moć istinskih sindikalnih vođa proizlazi iz njihove osobnosti kako karizmatičnosti tako i stručnosti.

U jednom provedenom empirijskom istraživanju ukazano je da su nedostaci na strani sindikalnih čelnika prema percepcijama ispitanika ključni razlog opadanja članstva i utjecaja sindikata u Hrvatskoj. No, isto tako, nalazi istraživanja ukazuju da ispitanici u sindikalnim čelnicima vide i potencijal za oživljavanje sindikata.

“Imamo li u vidu nalaze teorijskoga dijela rada koji ukazuju da “novi” sindikalni čelnici trebaju biti sposobni napraviti zaokret odnosno unijeti promjene u razmišljanje i djelovanje sindikata kako bi sindikati oživjeli, možemo zaključiti ponovno pozicioniranje sindikata kao važnih aktera na karti radnih odnosa potrebno stalno obrazovanje i razvoj čelnika. Prvenstveno je, kako bi se sindikalni pokret osnažio, važno da sindikalni čelnici primjenjuju transformacijsko vođenje te poticanje preuzimanja čelnih pozicija u sindikatima od strane pojedinaca različitih obilježja”, zaključuje Vokić.

Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije

